

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Köznevelésért Felelős Államtitkárságának tájékoztatója az iskolai tankönyvellátás 2013. évi változásairól

Tisztelt Intézményfenntartók, Tisztelt Intézményvezetők, Tisztelt Szülők, Tisztelt Tankönyvkiadók!

A köznevelési intézményekben a következő tanév megtervezésének egyik igen fontos feladata a tankönyvellátás biztonságos megszervezése. Az alábbi tájékoztatóban a kapcsolódó jogszabályokban történt változások alapján foglaljuk össze a tankönyvellátással kapcsolatos új előírásokat, az iskolák és az iskolai tankönyvellátás szereplőinek megváltozó feladatait.

Felhívjuk figyelmüket, hogy az országos és iskolai szintű tankönyvellátásról a következő jogszabályok rendelkeznek:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény)
- A tankönyvpiac rendjéről szóló 2001. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: tankönyvtörvény)
- A tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló 16/2013. (II.28.) EMMI rendelet (a továbbiakban: tankönyvrendelet)

Tantervi reform

A köznevelési törvény elfogadásával elindult oktatási reformfolyamat fontos állomásaként, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Oktatásért Felelős Államtitkárságának szakmai koncepciója alapján 2012 decemberében lezárult a tartalmi-tantervi szabályozás legfontosabb első szakasza. A 2012 júniusában kiadott, *a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4.) Korm. rendelethez* (a továbbiakban: Nemzeti alaptanterv) kapcsolódva 2012 decemberében megjelent *a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII.21.) EMMI rendelet* (a továbbiakban: kerettantervek).

Az iskolák ezzel kapcsolatos elsőrendű feladata, hogy a kerettanterveknek megfelelően **megalkossák helyi tantervüket 2013. március végéig**. A korábbi évek helytelen gyakorlatával szemben az oktatási tárca fontos célkitűzése, hogy az iskolák helyi tanterveiket az állam által központilag szabályozott tantervek alapján alakítsák ki, saját igényeik érvényesítésével, majd **ehhez válasszanak a tankönyvkiadók által kínált és a hivatalos tankönyvjegyzéken található kiadványokból tankönyvet**. Felhívjuk figyelmüket, hogy a tankönyvkiadók nem rendelkeznek a kerettantervi rendelet alapján elfogadott kerettantervekkel, tehát az általuk segítő szándékkal közzétett tantervi ajánlások nem helyettesíthetik a kerettanterveket és a helyi tantervek kidolgozását, a kiadók által közzétett tantervi ajánlásokat csak az oktatásért felelős miniszter által kiadott kötelező kerettanterveknek való megfeleltetés alapján lehet felhasználni.

Ingyenes tankönyv

A köznevelési törvény elfogadásával és a tankönyvtörvény többszöri módosításával megteremtődtek a tankönyvellátási rendszer átalakításának feltételei, amit a tankönyvellátásban az utóbbi években tapasztalható problémák tettek időszerűvé.

A 2013/2014. tanévtől kezdődően megváltoznak az ingyenes tankönyvek igénylésének, használatának feltételei. A köznevelési törvény 46. § (5) bekezdése rendelkezik arról, hogy 2013.

szeptember 1-jétől az elsőtől a nyolcadik évfolyamig, továbbá a nemzetiségi nevelés-oktatásban és a gyógypedagógiai nevelés-oktatásban az állam biztosítja, hogy a tanuló számára **a tankönyvek térítésmentesen álljanak rendelkezésre** azzal, hogy a térítésmentes tankönyvellátást első alkalommal a 2013/2014. tanévben **az első évfolyamra beiratkozott minden tanuló számára**, ezt követően **felmenő rendszerben kell biztosítani**. E mellett az állam a tankönyvtörvény 8. § (4) bekezdés alapján **továbbra is biztosítja rászorultsági alapon az ingyenes tankönyvellátást** a köznevelési törvény ezen rendelkezése által még nem érintett évfolyamokon, tehát az általános iskolák kifutó évfolyamain (2013. szeptember 1-jétől a 2-8. évfolyamokon, ezt követően minden évben eggyel csökkenő évfolyamon), valamint a középfokú iskolák minden évfolyamán.

Az **iskola** – a korábbi évekhez hasonlóan, de módosult időpontban - minden évben köteles **tájékoztatni a szülőket és felmérni, hogy hány tanuló esetében kell biztosítani** a köznevelési törvény szerinti térítésmentes tankönyveket, illetve a tankönyvtörvény szerinti normatív kedvezményt. A szülők az ingyenes tankönyvre vonatkozó igényüket a tankönyvrendelet 5. mellékletében meghatározott igénylőlapon nyújthatják be az iskolának. A belépő évfolyamok és tanulók esetén az igénylési lehetőséget a beiratkozás alkalmával kell biztosítani a szülők számára. A normatív kedvezményre való jogosultság igazolásához továbbra is szükséges a megfelelő okiratok bemutatása (családi pótlék folyósításáról szóló igazolás, szakorvosi igazolás, önkormányzati határozat, stb.).

A költségvetés tervezése során kialakult koncepció alapján az állam várhatóan változatlanul tanulónként 12.000 Ft hozzájárulást biztosít a fenntartóknak az ingyenes tankönyvvel járó törvényi kötelezettségek ellátására. Az ezzel kapcsolatos szabályozás előkészítés alatt áll az Emberi Erőforrások Minisztériumában. Az ingyenes **tankönyvellátás biztosítására az iskolának több lehetősége** is van. Az iskolától történő tankönyvkölcsönzéssel, használt tankönyvek biztosításával, valamint tankönyvek megvásárlásához nyújtott pénzbeli támogatással, illetve e három módszer együttes alkalmazásával is rendelkezésre bocsáthatja a tankönyveket az intézmény az arra jogosultak számára. A támogatás hatékony hasznosítása érdekében a tankönyvpiac rendjéről szóló törvény első helyen említi a könyvtári beszerzéseket, az **ingyenes tankönyvellátásnak a könyvtári állományból kölcsönzés útján történő biztosítását**.

A korábbi évek gyakorlatának megfelelően az iskola olyan árösszetételű tankönyvcsomagot rendelhet az egyes évfolyamok számára, hogy feltétlenül biztosítani tudja az ingyenes tankönyvellátásra jogosultak számára a tankönyvet. Az ingyenes tankönyvellátásra jogosultak esetében **a szülőktől semmilyen pénzbeli – kiegészítő - hozzájárulás nem követelhető**. Az iskolavezetők felelőssége, hogy a munkaközösségek ellenőrzésén keresztül a tankönyvcsomagok ára összhangban legyen az egy főre jutó normatív tankönyvtámogatás összegével. Felhívjuk a figyelmet arra is, hogy **térítésmentesen kell biztosítani minden fajta kiadványt** (tankönyveket, munkafüzeteket, gyakorló lapokat, atlaszokat, feladatgyűjteményeket, stb.) az iskolába járó, illetve újonnan beiratkozó minden arra jogosult tanulónak.

Tartós tankönyv

A köznevelési törvénnyel, a tantervi reformmal és az új tankönyvek kifejlesztésével összhangban a tárca fontosnak tartja, hogy **kiterjessze, általánossá tegye a tartós tankönyvek iskolai használatát**. Az ingyenes használatra átadott tartós tankönyvek jelentősen enyhíthetik a gyermeket nevelő családok és a költségvetés terheit. Az oktatási tárca nem kíván jelentősen beavatkozni a kialakult tankönyvpiaci viszonyokba, viszont hozzá akar járulni ahhoz, hogy a kormány által kitűzött és a szülők által régóta elvárt **takarékossági szempontok hatékonyabban érvényesüljenek** az iskolai tankönyvellátás folyamatában.

A tankönyvrendelet útján a tárca a kiadókat – jelenleg csekély mértékben alkalmazott - tartós tankönyvek fejlesztésére akarja ösztönözni azáltal, hogy a 27. § (2) bekezdésében meghatározta: az ingyenes tankönyv felmenő rendszerű biztosításával párhuzamosan, **az iskola köteles tartós tankönyvet rendelni** adott tantárgyból (a matematika műveltségterület kivételével), ha ilyen előfordul a tankönyvjegyzéken. Ezt először a 2013/2014. tanévi tankönyvrendelés során kell alkalmazni az **általános iskolák első évfolyamai vonatkozásában**, majd azt követően tanévenként **felmenő rendszerben**. Az új szabályozás alapján a tartós tankönyvként való használathoz egyrészt szigorúbb technológiai szempontoknak kell megfelelnie egy kiadványnak, ugyanakkor nem tartalmazhat bejegyzést igénylő feladatokat a tanulók számára. A 29. § (4) bekezdés alapján az állam által biztosított ingyenes tartós tankönyveket az igazgatónak **az iskola könyvtári állományába kell venni**, és a tanuló részére a tanév feladataihoz rendelkezésre kell bocsátani az iskola házirendjében meghatározottak szerint. A tartósként nem használható munkafüzetekre, feladatlapokra nem vonatkozik ez a rendelkezés.

Állami tankönyvterjesztés

A tankönyvtörvény 2011 novemberében történt módosítása létrehozta és a 2013/2014-es tanévtől kezdődően bevezeti az állami tankönyvforgalmazás új rendszerét. Az **országos tankönyvellátást az állam a Könyvtárellátó Kiemelten Közhasznú Nonprofit Kft.-n** (a továbbiakban: Könyvtárellátó) **keresztül látja** el. A változtatás célja, hogy kizárólag oktatási-szakmai szempontok alapján történjen a tankönyvek kiválasztása és megrendelése, a **tankönyvbeszerzés átláthatósága növekedjen**, továbbá **csökkenjenek a szülők, valamint a költségvetés számára a tankönyvellátással járó kiadások**. A Könyvtárellátó a tankönyvellátás során következő feladatainak végrehajtása érdekében kapcsolatban áll a fenntartókkal és az iskolákkal.

A Könyvtárellátó első lépésként **tankönyvellátási szerződést köt az iskolákkal** a tankönyvrendelet 10. melléklete alapján azzal, hogy az **állami intézményfenntartó központ** (Klebsberg Intézményfenntartó Központ) fenntartásában működő iskolák esetében a tankönyvellátás minden fázisában a Központ jóváhagyásával és ellenőrzésével történik az iskolákkal való kapcsolattartás, így a szerződéskötés és a tankönyvrendelés is.

A tankönyvrendelést a tankönyvrendelet hatálybalépésétől kezdve az iskola elsősorban a **Könyvtárellátó által működtetett elektronikus információs rendszer alkalmazásával a Könyvtárellátónak küldi meg**. A Könyvtárellátó a tankönyvellátási megállapodások aláírását követően jelszót küld az iskoláknak, amivel beléphetnek a Könyvtárellátó elektronikus felületére (<http://kello.hu>) és elkezdhetik a tankönyvek megrendelését.

A rendelési felületre való belépést megelőzően a tankönyvjegyzék – tájékoztató jelleggel - elérhető az Oktatási Hivatal honlapján:

[http://www.oktatas.hu/kozneveles/tankonyv/jegyzek es rendeles/tankonyvjegyzek](http://www.oktatas.hu/kozneveles/tankonyv/jegyzek_es_rendeles/tankonyvjegyzek)

A tankönyvtörvény és a tankönyvrendelet új szabályozása alapján **módosult a tankönyvrendelés határideje**: a 26. § (1) bekezdés szerint a tankönyvrendelés határideje **március utolsó munkanapja**, a tankönyvrendelés módosításának határideje június 15-e, a pótrendelés határideje szeptember 5-e. A korábbi évek gyakorlatától eltérően a tankönyvrendelést a körülményekhez képest elvárható legteljesebb körben kell megtenni, legalább a kiválasztott tankönyvek címének, darabszámának, az érintett tanulók (ha ismertek) és a tanulókat esetlegesen megillető támogatások feltüntetésével. Az iskolának a megrendelés során azokat a tanulókat is fel kell tüntetni, akik számára nem rendel tankönyvet, az okok megjelölésével. A **módosításra és a pótrendelésre csak indokolt esetben**, így különösen az osztálylétszám változása esetén kerülhet sor. A módosítás és a pótrendelés során csak a végleges rendelésben megadott tankönyvek

darabszámát lehet módosítani, ennek mértéke az eredeti rendeléstől maximum tíz százalékban térhet el.

Az iskola a Könyvtárellátó rendszerében leadott rendelését követően – e rendszeren belül - összesített adatokat küld a közoktatás információs rendszerének (KIR) a megrendelésről. A rendelés folyamán a tankönyvrendeléseket a Könyvtárellátó összesíti és az érintett kiadóknak továbbítja. A kiadó a Könyvtárellátótól kapott megrendeléseket a Könyvtárellátónak visszaigazolja, amiről a Könyvtárellátó a rendelést leadó intézményeket és fenntartóikat értesíti. Az iskolák tehát már nem állnak közvetlen kapcsolatban a kiadókkal. A Könyvtárellátó a korábbi eltérő feltételekkel biztosított intézményi szintű tankönyvterjesztési rendszerhez képest **országosan egységes, áttekinthető, tanulói szintű tankönyvellátást hoz létre**, amely egy magasabb minőségű szolgáltatás keretében az iskolák és a szülők számára számos előnnyel jár (csekkes fizetés, informatikai támogatás az iskolai könyvtárak egységes kezeléséhez).

Iskolán belüli tankönyvellátási feladatok

A jelenlegi gyakorlatnak megfelelően az iskolán belüli tankönyvellátás megszervezése és lebonyolítása a jövőben is az iskola feladata és felelőssége marad.

A tankönyvrendelet 29. § (1) bekezdése szerint a tankönyvrendelés elkészítésével egyidejűleg az iskolai tankönyvellátás helyi rendjében az iskola igazgatójának **meg kell nevezni a tankönyvfelelőst, annak feladatait**, az iskolai tankönyvellátás során elvégzésre kerülő munka ellenértéke elismerésének elveit. Az iskola a tankönyveket a Könyvtárellátótól a tanulók részére megbízásból értékesítésre átveszi, majd a tankönyvfelelős részt vesz a tankönyvellátással kapcsolatos iskolai helyi feladatok ellátásában: többek között a Könyvtárellátó által beszerzett tankönyveknek a tanulók és az iskolai könyvtár részére történő átadásában; a sérült, elveszett, hibás tankönyvek pótlásában és a visszáru kezelés iskolán belüli feladatainak lebonyolításában; valamint az ehhez kapcsolódó adminisztratív és elszámolási feladatok elvégzésében. Az iskola számára a Könyvtárellátó az iskolai helyi feladatok ellátásának elősegítése érdekében díjazást fizet, a díjazás felhasználásának szabályairól az iskolai tankönyvellátás helyi rendjében kell rendelkezni.

Az új kerettantervekhez illeszkedő új fejlesztésű tankönyvek megrendelése

*Az egyes oktatási tárgyú kormányrendeletek módosításáról szóló 73/2013. (III. 8.) Korm. rendelet 16. §-a módosította a Nemzeti alaptanterv bevezetésének ütemezését. A módosítás szerint a Nemzeti alaptanterv 10. § (1) bekezdése alapján **az új tanterv szerinti nevelés-oktatás 2013. szeptember 1-jén a következő évfolyamokon kerül bevezetésre:***

- az iskolák kezdő évfolyamán,
- továbbá az iskolák ötödik, – a hat- és nyolc évfolyamos gimnáziumok kivételével – a kilencedik évfolyamán,
- hat évfolyamos gimnázium esetében a hetedik évfolyamán is,
- a Hídprogram keretében szervezett kezdő évfolyamon.

Mindezek alapján tehát figyelemmel kell lenni arra, hogy a középfokú iskolának mi a kezdő évfolyama! Előfordul például számos esetben, hogy a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 2. §-a alapján a kezdő évfolyam nem a 9., a 7., vagy az 5., hanem, ha az iskola nyelvi előkészítő évfolyamot, két tanítási nyelvű nevelést-oktatást, nemzetiségi nevelést-oktatást, vagy valamely Arany János programot szervez meg, akkor a kezdő évfolyam az ennek megfelelő évfolyam lesz. Így tehát ezen – köznevelési jogszabályokban meghatározott – köznevelési programtípusokban résztvevő iskolákban az előkészítő évfolyamokban (amilyen például a hat évfolyamos gimnáziumi

nyelvi előkészítő oktatás esetén a 7/Ny) is be kell vezetni az új tantervi szabályozást (mint a „kezdő évfolyamon”), továbbá főszabályként be kell vezetni a jogszabály alapján a hat évfolyamos gimnáziumokban a hetedik évfolyamon is! Így tehát lesznek olyan iskolák is nagy számban, ahol nem egy, hanem egyszerre két évfolyamon indul majd el a tanítás az új kerettantervek szerint 2013. szeptember 1-jén. Ezt követően minden tanévben felmenő rendszerben kell alkalmazni az új Nemzeti alaptanterv szerinti oktatást. Amely évfolyamokon idén nem kerül bevezetésre az új tantervek szerinti oktatás, **kifutó évfolyamnak** kell tekinteni.

A tartalmi szabályozás lezárulásával a kormányzat célja, hogy megteremtse a köznevelési törvényhez és az új Nemzeti alaptantervhez kapcsolódó kerettantervek alapján az új tankönyvek kiadásának lehetőségét. Az új kerettantervi szabályozáshoz kapcsolódva új tankönyvek kifejlesztésére kerül sor a tankönyvkiadók részéről. A piaci körülmények között működő tankönyvkiadók új tankönyveit az Oktatási Hivatal folyamatosan bírálja el, és amelyek megfelelnek az engedélyezési feltételeknek, azokat a kiadó kérelmére közzéteszi a tankönyvjegyzéken, amelyről az iskolák a Könyvtárellátó elektronikus rendszerében választhatnak.

A tankönyvrendelet 27. § (6) bekezdése szerint **az iskola igazgatója** a Nemzeti alaptanterv felmenő rendszerű bevezetésével érintett iskolai évfolyamokon bármely tantárgyhoz **csak olyan tankönyvet rendelhet, amelyiknek a tankönyvvé nyilvánítása az új kerettantervek alapján történt. Abban az esetben, ha adott tantárgyhoz nem adtak ki új kerettantervet, vagy az új kerettantervhez nem szerepel tankönyv a hivatalos tankönyvjegyzéken, az iskola a régi könyvek közül választhat.** Az új fejlesztésű tankönyvek a Könyvtárellátó rendszerében jól látható módon lesznek feltüntetve a megkülönböztetett kiválasztási eljárás érdekében.

A 2013/2014-es tanév új tankönyvekkel való ellátásának érdekében **a tárca az új kerettantervekkel érintett évfolyamokra vonatkozólag a rendelés határidejét átmeneti szabállyal** – csak ebben az évben – **későbbi időpontban határozta meg**, mert lehetőséget kíván biztosítani a kiadói fejlesztés és az iskolai megrendelés teljes körű lezárására. A tankönyvrendelet 36. § (6) bekezdése alapján az iskola a tankönyvrendelését 2013. március utolsó munkanapja és 2013. május 15-e között módosíthatja és kiegészítheti a kerettantervi rendelet alapján jóváhagyott új fejlesztésű tankönyvekkel. Az iskoláknak – a megrendelés és a gyártás egységes tervezésének érdekében – **az új tantervekkel érintett évfolyamokra március végéig nem kell könyvet rendelni.** Ha ezen évfolyamok esetén valamely tantárgyból a kiadók nem kínálnak új fejlesztésű tankönyvet, akkor az iskolák rendelhetnek május 15-éig régi könyvet is.

Összefoglalva: a Nemzeti alaptanterv és az új kerettantervek felmenő rendszerű bevezetésével érintett évfolyamokra 2013. **május 15-éig**, a kifutó évfolyamokra viszont csak 2013. **március végéig** lehet tankönyvrendelést leadni.

A tankönyvrendelés folyamata a 2013/2014. tanévre

Az átalakuló tartalmi és jogszabályi feltételeknek megfelelően a tankönyvrendelés és a tankönyvellátás menetrendje a következőképpen alakul a 2013. évben:

- **2012. december végén megjelent a kerettantervek legnagyobb része**, amelyek alapján a tankönyvkiadók a készülő új könyveiket a tantervi reformhoz igazíthatják.

- **2013. januártól** a kiadók benyújthatták **engedélyezésre** az új kerettantervekre kifejlesztett tankönyveiket, amelyeket az Oktatási Hivatal engedélyez, amennyiben a vonatkozó szabályoknak megfelelnek.
- **2013. februárban** megjelent az **új tankönyvrendelet**, amely részletesen szabályozza a tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás új rendjét azzal, hogy a korábban megkezdett eljárásokat ezen rendelet alapján kell befejezni.
- **2013. februártól kezdve** a Könyvtárellátó **tankönyvellátási szerződést** köt az iskolákkal.
- **2013. februárban** az Oktatási Hivatal közzéteszi, majd folyamatosan frissíti a **tankönyvjegyzéket**, amiről az iskolák megrendelik a tankönyveket a Könyvtárellátó elektronikus rendszerében.
- **2013. március végéig az iskolák megrendelik** a tantervi reformmal nem érintett (kifutó) évfolyamokra alkalmazni kívánt tankönyveket a Könyvtárellátó rendszerében.
- **2013. áprilisban** a Könyvtárellátó az összegyűjtött megrendeléseket első körben **továbbítja a kiadóknak**, majd **visszajelzi az iskoláknak** a kiadók rendelésfelvételét.
- **2013. május 15-éig** az iskolák **megrendelik az új kerettantervekhez** kifejlesztett tankönyveket.
- **2013. június 15-éig és szeptember 5-éig** az iskolák **módosíthatják megrendeléseiket** – kizárólag mennyiségi szempontból - a beiratkozások és a létszámváltozások függvényében, amelyekről a Könyvtárellátó részletesen egyeztet a tankönyvkiadókkal.
- **2013. júliusig** a kiadók a Könyvtárellátó **központi raktáraiba szállítják** a megrendelt tankönyveket.
- **2013. augusztusban** a Könyvtárellátó a közreműködő partnereivel **kiszállítja az iskoláknak** a tankönyveket.

Dr. Hoffmann Rózsa
államtitkár